

STORTINGET

Innst. 249 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:11 (2015–2016)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Bård Vegar Solhjell, Karin Andersen og Per Olaf Lundteigen om vedtak av Grunnloven på tidsmessig bokmål

Til Stortinget

Sammendrag

Bakgrunn

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Bård Vegar Solhjell, Karin Andersen og Per Olaf Lundteigen, gjelder vedtak av Grunnloven på tidsmessig bokmål.

Stortingets presidentskap oppnevnte 31. mai 2012 et utvalg for utarbeidelse av nye tekstversjoner av Grunnloven på tidsmessig bokmål og nynorsk (Grunnlovsspråkutvalget), ledet av professor og dekan ved juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo, Hans Petter Graver. Utvalget besto for øvrig av to filologer fra Språkrådet og ytterligere to jurister.

Grunnlovsspråkutvalget avga 17. september 2012 rapport til Stortingets presidentskap (Dokument 19 (2011–2012)). Rapporten inneholder moderniserte versjoner av de enkelte paragrafene i Grunnloven på både bokmål og nynorsk. I tråd med mandatet la utvalget vekt på at de nye grunnlovstekstene skulle formuleres «i et mest mulig forståelig språk etter gjeldende rettskrivingsnormer», samtidig som dette «i minst mulig grad skal berøre meningsinnholdet i de enkelte bestemmelsene». I rapporten er det grundig redegjort for utvalgets

vurderinger og anbefalinger vedrørende hver enkelt grunnlovsparagraf.

Utvalget utformet et helhetlig forslag til oppdaterte tekstversjoner av Grunnloven med én bokmålstekst og én nynorsktekst. Forslaget ble fremsatt av Marit Nybakk, Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Hallgeir H. Langeland og Per Olaf Lundteigen som Grunnlovsforslag 25, jf. Dokument 12:25 (2011–2012). I samme periode ble det fremsatt et forslag 21, jf. Dokument 12:21 (2011–2012) fra Anders Anundsen, Per-Kristian Foss, Carl I. Hagen, Michael Tetzschner og Finn-Erik Vinje, vedtatt til fremsettelse av Anders Anundsen, Per-Kristian Foss og Michael Tetzschner. Forslaget var basert på Finn-Erik Vinjes forslag til en modernisert bokmålsutgave. Det ble samtidig fremsatt et forslag 22, jf. Dokument 12:22 (2011–2012) fra Anders Anundsen og Per-Kristian Foss om en nynorsk versjon av Grunnloven.

Utfallet av grunnlovsbehandlingen 6. mai 2014 var at Stortinget vedtok en bokmålsversjon basert på forslaget til Vinje og en nynorskversjon basert på forslaget fra Grunnlovsspråkutvalget.

Forslagsstillerne viser til at det i Dokument 12:25 (2011–2012) ble fremsatt et helhetlig og gjennomarbeidet forslag til grunnlovstekst på tidsmessig bokmål og nynorsk, der terminologi og setningsoppbygging er søkt mest mulig enhetlig mellom bokmålsversjonen og nynorskversjonen. Som følge av Stortingets vedtak våren 2014 består gjeldende grunnlov av to tekster som ikke er harmoniserte. Dette innebærer visse språklige forskjeller og i en del tilfeller forskjeller i oppbygging av paragrafer og ledd. I Grunnlovsspråkutvalgets forslag er flere paragrafer forenklet ved at lange og vanskelige setninger er delt opp. Dette er ikke gjort tilsvarende i Vinjes språkversjon, noe som innebærer at henvisninger til de to språkversjonene vil bli forskjellige for en del paragra-

fer. Eksempler på ulik inndeling finnes i Grunnloven § 6 første ledd, § 13 annet ledd, § 21, § 26 annet ledd og § 64.

Forslagsstillerne viser videre til at bestemmelsene i kapittel E om menneskerettigheter er på et mer tidsmessig bokmål enn de øvrige bestemmelsene.

Forslagsstillerne fremmer et alternativt forslag til § 75 b der «å ta opp lån» er erstattet av «å åpne lån». Bakgrunnen for dette er at det er blitt påpekt at «å ta opp lån på rikets kreditt» innebærer en realitetsendring i forhold til «å åpne lån på rikets kreditt». Etter bestemmelsens etablerte meningsinnhold er det ikke Stortinget, men i praksis regjeringen, som tar opp lån etter fullmakt.

Forslagsstillerne mener det er viktig å harmonisere de to språklige versjonene, og fremmer på denne bakgrunn et forslag til Grunnloven på tidsmessig bokmål basert på primærforslaget fra Grunnlovspråkutvalget.

Forslaget gjelder overskrifter og bestemmelser der det er språklige forskjeller mellom gjeldende bokmålsversjon og Grunnlovspråkutvalgets primærforslag.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Følgende bestemmelser og overskrifter skal på bokmål lyde:

Kongeriket Norges grunnlov

§ 1

Kongeriket Norge er et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike. Regjeringsformen er innskrenket og arvelig monarkisk.

§ 2

Verdigrunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv. Denne grunnlov skal sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene.

B.

Om den utøvende makt, om kongen og den kongelige familie og om religionen.

§ 3

Den utøvende makt er hos kongen, eller hos dronningen hvis hun har ervervet kronen etter reglene i § 6, § 7 eller § 48 i denne grunnlov. Når den utøvende makt således er hos dronningen, har hun alle de rettigheter og plikter som etter denne grunnlov og landets lover innehas av kongen.

§ 5

Kongens person er hellig; han kan ikke lastes eller anklages. Ansvarer ligger på hans råd.

§ 6

Arvefølgen er lineal. Bare barn av dronning eller konge, eller av en som selv har arverett, kan arve, og bar-

net må være født i lovlig ekteskap. Den nærmere linje går foran den fjernere og den eldre i linjen foran den yngre.

Også den ufødte har arverett, og barnet inntar sin plass i arvefølgen så snart det kommer til verden.

Arverett har likevel bare de som er født i rett nedstigende linje fra foreldrene til den sist regjerende dronning eller konge.

Når en prinsesse eller prins med arverett til Norges krone blir født, skal hennes eller hans navn og fødsels-tidspunkt gjøres kjent for Stortinget og føres inn i dets protokoll.

For dem som er født før 1971, gjelder likevel § 6 slik den ble vedtatt den 18. november 1905. For dem som er født før 1990, gjelder likevel at mann går foran kvinne.

§ 7

Finnes det ingen prinsesse eller prins med arverett, kan kongen foreslå sin etterfølger for Stortinget, som kan bestemme valget hvis kongens forslag ikke får tilslutning.

§ 8

Kongens myndighetsalder fastsettes ved lov.

Så snart kongen har oppnådd den lovbestemte alder, erklærer han offentlig at han er myndig.

§ 9

Så snart kongen, som myndig, tiltrer regjeringen, avlegger han følgende ed for Stortinget: «Jeg lover og sverger at jeg vil regjere Kongeriket Norge i overensstemmelse med dets konstitusjon og lover, så sant hjelpe meg Gud den allmektige og allvitende!»

Er det ikke samlet noe storting på den tiden, nedlegges eden skriftlig i statsrådet og gjentas høytidelig av kongen på første storting.

§ 11

Kongen skal bo i riket og kan ikke uten Stortingets samtykke oppholde seg utenfor riket lenger enn seks måneder om gangen uten at han personlig taper retten til kronen.

Kongen må ikke motta noen annen krone eller regjering uten Stortingets samtykke, og til det kreves to tredjedeler av stemmene.

§ 12

Kongen velger selv et råd av stemmeberettigede norske borgere. Dette råd skal bestå av en statsminister og minst syv andre medlemmer.

Kongen fordeler gjøremålene blant statsrådets medlemmer slik han finner det tjenlig. Til å ta sete i statsrådet ved siden av de faste medlemmer kan kongen i særlige tilfeller tilkalle andre norske borgere, men ingen medlemmer av Stortinget.

Ektefeller, foreldre og barn eller to søsken må ikke på samme tid ha sete i statsrådet.

§ 13

Under kongens reiser i riket kan han overlate styringen av riket til statsrådet. Dette skal føre regjeringen i kongens navn og på hans vegne. Det skal ubrytelig etterleve så vel bestemmelsene i denne grunnlov som de særskilte instruksjoner som kongen gir i overensstemmelse med dem.

Sakene avgjøres ved stemmegivning. Ved stemmelikhet har statsministeren eller, i dennes fravær, den første av de tilstedeværende statsråder to stemmer.

Statsrådet skal gi innberetning til kongen om de saker som avgjøres på denne måte.

§ 14

Kongen kan utnevne statssekretærer til å bistå statsrådets medlemmer i utførelsen av deres gjøremål utenfor statsrådet. Den enkelte statssekretær handler på vegne av det medlem av statsrådet som hun eller han er knyttet til, i den utstrekning dette medlem bestemmer.

§ 15

Ethvert medlem av statsrådet har plikt til å levere avskjedssøknad etter at Stortinget har fattet vedtak om mistillit til vedkommende statsråd alene eller til hele statsrådet.

Kongen skal innvilge en slik avskjedssøknad.

Når Stortinget har fattet vedtak om mistillit, kan statsrådet bare utføre de gjøremål som er nødvendige for en forsvarlig embetsførelse.

§ 16

Alle innbyggere i riket har fri religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om dens ordning fastsettes ved lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.

§ 17

Kongen kan gi og oppheve provisoriske lover som angår handel, toll, næringsveier og offentlig forvaltning og regulering. De må ikke stride mot konstitusjonen eller de lover Stortinget har gitt. De gjelder til neste storting.

§ 19

Kongen påser at statens eiendommer og regaler anvendes og bestyres slik Stortinget har bestemt, og på den måte som er nyttigst for samfunnet.

§ 20

Kongen har i statsrådet rett til å benåde forbrytere etter at dom er falt. Forbryteren kan velge å motta kongens nåde eller underkaste seg den idømte straff.

I de saker som Stortinget anlegger for Riksretten, kan ingen annen benådning gis enn fritagelse for idømt dødsstraff, med mindre Stortinget har gitt samtykke til noe annet.

§ 21

Kongen velger og utnevner alle sivile og militære embetsmenn etter å ha hørt statsrådet. Før innsettelsen skal de sverge eller, hvis de ved lov er fritatt for edsavleggelse, høytidelig love lydighet og troskap til konstitusjonen og kongen. De embetsmenn som ikke er norske borgere, kan ved lov fritas for denne plikt. De kongelige prinsesser og prinser kan ikke ha sivile embeter.

§ 22

Statsministeren, statsrådets øvrige medlemmer og statssekretærene kan uten dom avskjediges av kongen etter at han har hørt statsrådets mening om det. Det samme gjelder for de embetsmenn som er ansatt ved statsrådets kontorer eller i utenriktjenesten, sivile overøvrighetspersoner, sjefer for regimenter og andre militære korps, kommandanter på festninger og høystbefalende på krigsskip. Hvorvidt de embetsmenn som avskjediges på denne måte, skal få pensjon, avgjøres av det neste storting. I mellomtiden får de to tredjedeler av sin tidligere lønn.

Andre embetsmenn kan bare suspenderes av kongen og skal da straks stevnes for domstolene. De kan ikke avsettes uten etter dom eller forflyttes mot sin vilje.

Alle embetsmenn kan avskjediges uten dom når de har nådd en aldersgrense fastsatt ved lov. Det kan bestemmes ved lov at visse embetsmenn, men ikke dommere, kan utnevnes på åremål.

§ 23

Kongen kan dele ut ordener til hvem han vil, til belønning for utmerkede fortjenester, som må kunngjøres offentlig. Kongen kan ikke tildele annen rang eller tittel enn den et embete medfører. Ordenen fritar ingen for statsborgernes felles plikter og byrder, og gir heller ikke fortrinnsrett til statlige embeter. Embetsmenn som avskjediges i nåde, beholder den tittel og rang de hadde i embetet. Dette gjelder ikke statsrådets medlemmer eller statssekretærene.

Ingen må heretter få arvelige særrettigheter, personlige eller blandede.

§ 24

Kongen velger og avskjediger etter eget skjønn sin hoffstat og sine hoffbetjenter.

§ 25

Kongen har høyeste befaling over rikets forsvarsmakt. Denne makt må ikke forøkes eller forminskes uten Stortingets samtykke. Den må ikke overlates i fremmede makters tjeneste, og ingen fremmede makters krigsfolk, unntatt tropper til hjelp mot fiendtlig overfall, må trekkes inn i riket uten Stortingets samtykke.

Landvernet og de øvrige tropper som ikke kan regnes som linjetropper, må aldri brukes utenfor rikets grenser uten Stortingets samtykke.

§ 26

Kongen har rett til å sammenkalle tropper, begynne krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og oppheve folkerettslige avtaler og sende og motta sendemenn.

Traktater om særlig viktige saker blir først bindende når Stortinget har gitt samtykke til det. Det samme gjelder alle traktater som etter konstitusjonen ikke kan iverksettes uten en ny lov eller et nytt stortingsvedtak.

§ 27

Alle statsrådets medlemmer skal møte i statsrådet når de ikke har lovlig forfall. Ingen beslutning må tas i statsrådet når ikke over halvparten av medlemmene er til stede.

§ 28

Tilrådingen om embetsutnevnelser og andre viktige saker skal foredras i statsrådet av det medlem hvis fagområde de tilhører. Hun eller han skal ekspedere sakene i overensstemmelse med statsrådets beslutning. Egentlige militære kommandosaker kan likevel unntas fra behandling i statsråd i den utstrekning kongen bestemmer.

§ 29

Hindrer lovlig forfall en statsråd fra å møte og foredra de saker som tilhører hennes eller hans fagområde, skal disse saker foredras av en annen statsråd, som kongen konstituerer til det.

Hindrer lovlig forfall så mange fra å møte at ikke flere enn halvparten av det bestemte antall medlemmer er til stede, skal så mange andre personer som nødvendig konstitueres til å ta sete i statsrådet.

§ 30

I statsrådet føres det protokoll over alle de saker som behandles der. De diplomatiske saker som statsrådet beslutter å hemmeligholde, føres inn i en egen protokoll. Det samme gjelder de militære kommandosaker som statsrådet beslutter å hemmeligholde.

Enhver som har sete i statsrådet, har plikt til å si sin mening med frimodighet. Kongen har plikt til å høre den, men kan fatte beslutning etter eget omdømme.

Mener noe medlem av statsrådet at kongens beslutning strider mot statsformen eller landets lover, har hun eller han plikt til å gjøre kraftige motforestillinger og tilføye sin mening i protokollen. Den som ikke har protestert på denne måte, anses for å ha vært enig med kongen og er ansvarlig for det, slik som det siden blir bestemt, og kan av Stortinget settes under tiltale for Riksretten.

§ 31

Alle beslutninger kongen utferdiger, må kontrasignes for å bli gyldige. I militære kommandosaker kontrasignes beslutningene av den som har foredratt sakene, men ellers av statsministeren eller, om statsministeren ikke har vært til stede, av det første av statsrådets tilstedeværende medlemmer.

§ 32

De beslutninger regjeringen tar når kongen ikke er til stede, utferdiges i kongens navn og undertegnes av statsrådet.

§ 34

Kongen gir bestemmelser om titler for dem som har arverett til kronen.

§ 35

Så snart tronarvingen har fylt 18 år, har hun eller han rett til å ta sete i statsrådet, men uten stemme eller ansvar.

§ 36

En prinsesse eller prins med arverett til Norges krone må ikke gifte seg uten kongens tillatelse. Hun eller han må heller ikke motta noen annen krone eller regjering uten kongens og Stortingets samtykke. Stortingets samtykke krever to tredjedeler av stemmene.

Handler hun eller han i strid med dette, taper vedkommende retten til Norges trone for seg selv så vel som for sine etterkommere.

§ 37

De kongelige prinsesser og prinser skal for sine personer ikke svare for andre enn kongen eller den han setter til dommer over dem.

§ 39

Hvis kongen dør og tronfølgeren ennå er umyndig, skal statsrådet straks innkalle Stortinget.

§ 40

Inntil Stortinget er samlet og har innrettet regjeringen for den tid kongen er mindreårig, skal statsrådet stå for styringen av riket, i overensstemmelse med Grunnloven.

§ 41

Er kongen fraværende fra riket uten å være i felt, eller er han så syk at han ikke kan ivareta regjeringen, skal den nærmeste arving til tronen stå for regjeringen som kongemaktens midlertidige utøver, så fremt hun eller han har nådd kongens myndighetsalder. I motsatt fall er det statsrådet som står for styringen av riket.

§ 43

Stortinget skal velge formyndere til å stå for regjeringen for den umyndige kongen.

§ 44

Den prinsesse eller prins som står for regjeringen i de tilfeller som er nevnt i § 41, skal skriftlig avlegge følgende ed for Stortinget: «Jeg lover og sverger at jeg vil stå for regjeringen i overensstemmelse med konstitusjonen og lovene, så sant hjelpe meg Gud den allmechtige og allvitende!»

Holdes det ikke storting på denne tid, nedlegges eden i statsrådet og oversendes siden neste storting.

Den prinsesse eller prins som har avlagt eden, gjen-tar den ikke senere.

§ 45

De som midlertidig har stått for statsstyringen etter §§ 40, 41, 43 eller 48, skal så snart den er over, avlegge regnskap for den til kongen og Stortinget.

§ 46

Hvis ikke statsrådet straks sammenkaller Stortinget i overensstemmelse med § 39, har Høyesterett så snart det er gått fire uker, en ubetinget plikt til å sørge for denne sammenkallelse.

§ 47

Stortinget fastsetter hvordan den umyndige konges oppdragelse skal bestyres hvis begge foreldrene er døde og ingen av dem har etterlatt noen skriftlig bestemmelse om det.

§ 48

Er kongestammen utdødd og ingen tronfølger utkåret, skal en ny dronning eller konge velges av Stortinget. I mellomtiden gjelder § 40 for den utøvende makt.

C.

Om borgerretten og den lovgivende makt

§ 50

Stemmerett ved stortingsvalg har de norske borgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valgtinget holdes.

I hvilken utstrekning norske borgere som på valgdagen er bosatt utenfor riket, men oppfyller betingelsene foran, skal ha stemmerett, fastsettes ved lov.

Regler om stemmerett for ellers stemmeberettigede personer som på valgdagen åpenbart lider av alvorlig psykisk svekkelse eller nedsatt bevissthet, kan fastsettes ved lov.

§ 51

Regler om manntallsføring og om innføring av de stemmeberettigede i manntallet fastsettes ved lov.

§ 53

Stemmeretten tapes

- a) ved domfellelse for straffbare handlinger i overensstemmelse med det som bestemmes om dette i lov,
- b) ved å gå i fremmed makts tjeneste uten regjeringens samtykke.

§ 54

Valgtingene holdes hvert fjerde år. De skal være avsluttet innen utgangen av september måned.

§ 55

Valgtingene bestyres på den måte som fastsettes ved lov. Valgstyret avgjør tvister om stemmerett. Avgjørelsen kan klages inn for Stortinget.

§ 57

Det skal velges 169 stortingsrepresentanter.

Riket inndeles i 19 valgdistrikter.

150 av stortingsrepresentantene skal velges som distriktsrepresentanter og 19 som utjevningsrepresentanter.

Hvert valgdistrikt skal ha 1 utjevningsmandat.

Det antall stortingsrepresentanter som skal velges fra hvert valgdistrikt, beregnes på grunnlag av forholdet mellom distriktets antall innbyggere samt areal, og hele rikets antall innbyggere samt areal. I denne beregning gir hver innbygger 1 poeng og hver kvadratkilometer 1,8 poeng. Beregningen skal foretas hvert åttende år.

Nærmere bestemmelser om rikets inndeling i valgdistrikter og stortingsmandatenes fordeling på valgdistriktene fastsettes ved lov.

§ 58

Valgtingene holdes særskilt for hver kommune. På valgtingene stemmes det direkte på stortingsrepresentanter med vararepresentanter for hele valgdistriktet.

§ 59

Valget av distriktsrepresentanter foregår som forholdstallsvalg, og mandatene fordeles mellom partiene etter reglene nedenfor.

Stemmetallet for hvert parti i de enkelte valgdistrikter skal deles med 1,4; 3; 5; 7 og så videre. Det første mandat tilfaller det parti som får den største kvotient, det neste mandat tilfaller det parti som får den nest største kvotient, og så videre inntil alle mandater er fordelt.

Listeforbund er ikke tillatt.

Med sikte på å oppnå størst mulig overensstemmelse mellom stemmetall og representasjon fordeles utjevningsmandatene mellom de partier som er med i utjevningen, på grunnlag av forholdet mellom deres stemmetall i hele riket. Hvor mange stortingsmandater hvert parti i alt skal ha, finnes ved å anvende reglene om fordeling av distriktsmandater tilsvarende for hele riket for de partier som deltar i utjevningen. Deretter får hvert parti tildelt så mange utjevningsmandater at de til sammen med de allerede tildelte distriktsmandater utgjør et så stort antall stortingsmandater som partiet i alt skal ha. Har et parti allerede ved fordelingen av distriktsmandatene fått et større antall mandater enn det skulle hatt etter angivelsen ovenfor, skal utjevningsmandatene fordeles bare mellom de andre partier, således at det ses bort fra det stemmetall og de distriktsmandater som det førstnevnte parti har oppnådd.

Intet parti kan tildeles utjevningsmandat med mindre det har fått minst 4 prosent av det samlede stemmetall for hele riket.

Nærmere bestemmelser om hvordan partienes utjevningsmandater skal fordeles på valgdistriktene, fastsettes ved lov.

§ 60

Hvorvidt og hvordan de stemmeberettigede kan avgi sine stemmer uten å møte personlig på valgtingene, bestemmes ved lov.

§ 61

Ingen kan velges til representant uten å ha stemmerett.

§ 62

De tjenestemenn som er ansatt ved statsrådets kontorer, bortsett fra statssekretærer og de politiske rådgivere, kan ikke velges til representanter. Det samme gjelder Høyesteretts medlemmer og tjenestemenn som er ansatt i utenriksstjenesten.

Statsrådets medlemmer kan ikke møte på Stortinget som representanter så lenge de har sete i statsrådet. Heller ikke statssekretærene kan møte som representanter så lenge de er i embetet, og de politiske rådgivere ved statsrådets kontorer kan ikke møte på Stortinget så lenge de innehar sine stillinger.

§ 63

Den som velges til representant, har plikt til å motta valget, med mindre vedkommende

- a) er valgt utenfor det valgdistrikt der hun eller han har stemmerett,
- b) har møtt som representant på alle storting etter forrige valg,
- d) er medlem av et politisk parti og valgt på en valgliste som ikke utgår fra dette parti.

Frist og fremgangsmåte for å gjøre retten til å nekte valg gjeldende fastsettes ved lov.

Det skal likeledes bestemmes ved lov når og hvordan en som er valgt til representant for to eller flere valgdistrikter, skal avgi erklæring om hvilket valg hun eller han vil motta.

§ 64

De valgte representanter blir tildelt fullmakter. Stortinget avgjør om fullmaktene er lovlige.

§ 65

Alle representanter og innkalte vararepresentanter mottar av statskassen lovbestemt godtgjørelse for omkostninger til reiser til og fra Stortinget og fra Stortinget til sitt hjem og tilbake igjen under ferier på minst 14 dager.

Dessuten mottar de lovbestemt godtgjørelse for deltagelse i Stortinget.

§ 66

På sin reise til og fra Stortinget samt under sitt opphold der er representantene fritatt fra pågripelse, med mindre de gripes i offentlige forbrytelser. For meninger ytret i Stortingets forsamlinger kan de ikke trekkes til ansvar utenfor disse forsamlinger. Alle har plikt til å rette seg etter den orden som er vedtatt av Stortinget.

§ 67

De representanter som er valgt på forannevnte måte, utgjør Kongeriket Norges Storting.

§ 68

Stortinget trer i alminnelighet sammen i rikets hovedstad den første hverdag i oktober måned hvert år, med mindre kongen på grunn av usedvanlige omstendigheter, så som fiendtlig angrep eller smittsom sykdom, velger en annen by i riket. En slik avgjørelse må gjøres kjent i tide.

§ 69

Når Stortinget ikke er samlet, kan det sammenkalles av kongen dersom han mener det er nødvendig.

§ 71

De valgte representanter er medlemmer av Stortinget i fire sammenhengende år.

§ 73

Stortinget utnevner en president, fem visepresidenter og to sekretærer. Storting kan bare holdes dersom minst halvparten av medlemmene er til stede. Grunnlovsforslag kan bare behandles dersom minst to tredjedeler av Stortingets medlemmer er til stede.

§ 74

Så snart Stortinget har konstituert seg, åpner kongen eller den han utpeker til det, forhandlingene med en tale om rikets tilstand og de forhold som han især ønsker å lede Stortingets oppmerksomhet mot. Ingen drøftelser må finne sted i kongens nærvær.

Når Stortingets forhandlinger er åpnet, har statsministeren og statsrådene rett til å møte i Stortinget og på lik linje med dets egne medlemmer delta i forhandlingene når de holdes for åpne dører, men uten å avgi stemme. I de saker som behandles for lukkede dører, gjelder dette bare når Stortinget tillater det.

§ 75

Alternativ 1:

Det tilkommer Stortinget

- a) å gi og oppheve lover; å pålegge skatter, avgifter, toll og andre offentlige byrder, som likevel ikke gjelder etter 31. desember i det nærmest påfølgende år, med mindre de uttrykkelig fornyes av et nytt storting;
- b) å ta opp lån på rikets kreditt;
- c) å føre oppsyn med rikets pengevesen;
- d) å bevilge de nødvendige pengesummer til statens utgifter;
- e) å bestemme hvor mye som årlig skal utbetales kongen til hans hoffstat, og fastlegge den kongelige families apanasje, som ikke kan bestå i faste eiendommer;
- f) å la seg forelegge statsrådets protokoller og alle offentlige innberetninger og papirer;
- g) å la seg meddele de folkerettslige avtaler som kongen på statens vegne har inngått med fremmede makter;
- h) å kunne gi enhver påbud om å møte for seg i statssaker, unntatt kongen og den kongelige familie; dette unntak gjelder likevel ikke for de kongelige prinsesser og prinser hvis de har embeter;
- i) å revidere midlertidige lønns- og pensjonslister og gjøre de forandringer i dem som Stortinget finner nødvendige;
- k) å utnevne fem revisorer som årlig skal se gjennom statens regnskaper og bekjentgjøre utdrag av dem på trykk; regnskapene skal oversendes disse revisorer innen seks måneder etter utgangen av det år som Stortingets bevilgninger er gitt for; og å gi bestemmelser om ordningen av desisjonsmyndigheten overfor statens regnskapsbetjenter;
- l) å utnevne en person som ikke er medlem av Stortinget, til på en måte som er nærmere bestemt i lov, å føre kontroll med den offentlige forvaltning og alle som virker i dens tjeneste, for å hindre at det øves urett mot den enkelte borger;
- m) å gi innfødsrett.

Alternativ 2:

Det tilkommer Stortinget

- a) å gi og oppheve lover; å pålegge skatter, avgifter, toll og andre offentlige byrder, som likevel ikke gjelder etter 31. desember i det nærmest påfølgende år, med mindre de uttrykkelig fornyes av et nytt storting;
- b) å åpne lån på rikets kreditt;
- c) å føre oppsyn med rikets pengevesen;
- d) å bevilge de nødvendige pengesummer til statens utgifter;
- e) å bestemme hvor mye som årlig skal utbetales kongen til hans hoffstat, og fastlegge den kongelige families apanasje, som ikke kan bestå i faste eiendommer;
- f) å la seg forelegge statsrådets protokoller og alle offentlige innberetninger og papirer;
- g) å la seg meddele de folkerettslige avtaler som kongen på statens vegne har inngått med fremmede makter;
- h) å kunne gi enhver påbud om å møte for seg i statssaker, unntatt kongen og den kongelige familie; dette unntak gjelder likevel ikke for de kongelige prinsesser og prinser hvis de har embeter;
- i) å revidere midlertidige lønns- og pensjonslister og gjøre de forandringer i dem som Stortinget finner nødvendige;
- k) å utnevne fem revisorer som årlig skal se gjennom statens regnskaper og bekjentgjøre utdrag av dem på trykk; regnskapene skal oversendes disse revisorer innen seks måneder etter utgangen av det år som Stortingets bevilgninger er gitt for; og å gi bestemmelser om ordningen av desisjonsmyndigheten overfor statens regnskapsbetjenter;
- l) å utnevne en person som ikke er medlem av Stortinget, til på en måte som er nærmere bestemt i lov, å føre kontroll med den offentlige forvaltning og alle som virker i dens tjeneste, for å hindre at det øves urett mot den enkelte borger;
- m) å gi innfødsrett.

§ 76

Enhver lov skal først foreslås på Stortinget, enten av en stortingsrepresentant eller av regjeringen ved en statsråd.

Etter at forslaget er vedtatt der, skal Stortinget ta det under overveielse på nytt og enten slutte seg til det eller forkaste det. Forkastes forslaget, skal det, med de anmerkninger Stortinget har tilføyd, enda en gang tas under overveielse av Stortinget, som enten henlegger forslaget eller vedtar det med de nevnte anmerkninger.

Mellom hver slik behandling må det gå minst tre dager.

§ 77

Når Stortinget har fattet det samme lovvedtak to ganger etter hverandre, sendes det til kongen med anmodning om hans sanksjon.

§ 78

Godtar kongen lovvedtaket, forsyner han det med sin underskrift, og dermed blir det til lov.

Godtar han det ikke, sender han det tilbake til Stortinget med den erklæring at han for tiden ikke finner det tjenlig å sanksjonere det. I så tilfelle kan ikke det storting som da er samlet, legge dette vedtak frem for kongen igjen.

§ 79

Når to storting med ett valg og minst to storting imellom har fattet det samme lovvedtak uforandret uten at Stortinget i mellomtiden har fattet noe avvikende endelig lovvedtak, og det da forelegges kongen med begjæring om at Hans Majestet ikke vil nekte å sanksjonere et lovvedtak som Stortinget etter den modneste overveielse anser for gagnlig, så blir det til lov selv om kongen ikke gir sin sanksjon før Stortinget adskilles.

§ 80

Stortinget forblir samlet så lenge det selv finner det nødvendig, og avslutter forhandlingene når det har fullført sine gjøremål.

I overensstemmelse med regler i den orden Stortinget har vedtatt, kan forhandlingene gjenopptas, men de avsluttes senest siste hverdag i september måned.

Innen denne tid meddeler kongen sin beslutning om de lovvedtak som ikke allerede er avgjort (jf. §§ 77–79), ved enten å stadfeste dem eller å forkaste dem. Alle de som han ikke uttrykkelig godkjenner, anses for å være forkastet av ham.

§ 81

Alle lover (unntatt dem i § 79) utferdiges i kongens navn, under Norges rikets segl og med følgende ord: «Vi N.N. gjør vitterlig: at Oss er blitt forelagt Stortingets vedtak av dato sålydende: (her følger vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under Vår hånd og rikets segl.»

§ 82

Regjeringen skal gi Stortinget alle de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av de saker den legger frem. Intet medlem av statsrådet må legge frem uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer.

§ 84

Stortinget holdes for åpne dører, og forhandlingene kunngjøres på trykk, unntatt i de tilfeller hvor det motsette vedtas ved stemmeflertall.

§ 85

Den som adlyder en befaling som har til hensikt å forstyrre Stortingets frihet og sikkerhet, gjør seg skyldig i forræderi mot fedrelandet.

§ 86

Riksretten dømmer i første og siste instans i de saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av statsrådet, Høyesterett eller Stortinget for straffbart eller annet rettsstridig forhold når de har brutt sine konstitusjonelle plikter.

De nærmere regler om Stortingets påtale etter denne paragraf fastsettes ved lov. Det kan likevel ikke settes kortere foreldelsesfrist enn 15 år for adgangen til å gjøre ansvar gjeldende ved tiltale for Riksretten.

Dommere i Riksretten er 6 medlemmer valgt av Stortinget og de 5 etter embetsalder eldste fast utnevnte medlemmer av Høyesterett, deriblant Høyesteretts leder. Stortinget velger medlemmene og stedfortredere for 6 år. Et medlem av statsrådet eller Stortinget kan ikke velges til medlem av Riksretten. I Riksretten har Høyesteretts leder forsetet.

De som har tatt sete i Riksretten som valgt av Stortinget, blir sittende selv om den tid de er valgt for, utløper før Riksrettens behandling av saken er avsluttet. På samme måte blir høyesterettsdommere sittende i Riksretten selv om de går av som medlemmer av Høyesterett.

§ 87

De nærmere regler om sammensetningen av Riksretten og om saksbehandlingen fastsettes ved lov.

§ 88

Høyesterett dømmer i siste instans. Begrensninger i adgangen til å få Høyesteretts avgjørelse kan bestemmes ved lov.

Høyesterett skal bestå av en leder og minst fire andre medlemmer.

§ 90

Høyesteretts dommer kan ikke i noe tilfelle ankes.

§ 91

Ingen kan utnevnes til medlem av Høyesterett før hun eller han er 30 år gammel.

§ 100

Ytringsfrihet skal finne sted.

Ingen kan holdes rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer eller budskap med mindre det lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse. Det rettslige ansvar skal være foreskrevet i lov.

Frimodige ytringer om statsstyringen og et hvilket som helst annet emne er tillatt for enhver. Det kan bare settes slike klart definerte grenser for denne rett der særlig tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelser.

Forhåndssensur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke benyttes, med mindre det er nødvendig for å beskytte barn og unge mot skadelig påvirkning fra levende bilder. Brevsensur kan ikke settes i verk, unntatt i anstalter.

Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov settes grenser for denne rett av hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner.

Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.

§ 105

Krever hensyn til samfunnet at noen må avgi sin faste eller rørlige eiendom til offentlig bruk, skal hun eller han ha full erstatning av statskassen.

§ 108

Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

§ 114

Til embeter i staten kan bare utnevnes de norske borgere som taler landets språk og

- a) enten er født i riket av foreldre som da var norske statsborgere,
- b) eller er født i utlandet av norske foreldre som på den tid ikke var statsborgere i noe annet land,
- c) eller har oppholdt seg i riket i ti år,
- d) eller får innfødsrett av Stortinget.

Andre kan likevel utnevnes til lærere ved universitetet og de lærde skoler, til leger og til konsulere på fremmede steder.

§ 115

For å sikre den internasjonale fred og sikkerhet eller fremme internasjonal rettsorden og samarbeid kan Stortinget med tre fjerdedels flertall gi samtykke til at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område får utøve myndighet som ellers ligger hos statens myndigheter etter denne grunnlov, men likevel ikke rett til å endre denne grunnlov. Når Stortinget skal gi sitt samtykke, skal, som ved behandling av grunnlovsforslag, minst to tredjedeler av dets medlemmer være til stede.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder ikke ved deltagelse i en internasjonal sammenslutning hvis avgjørelser bare har rent folkerettslig virkning for Norge.

§ 116

Kjøpesummer og inntekter av geistlighetens benefiserte gods skal bare anvendes til geistlighetens beste og til opplysningens fremme. Milde stiftelsers eiendommer skal bare anvendes til gagn for disse.

§ 117

Odels- og åsetesretten må ikke oppheves. De nærmere betingelser for hvordan den skal videreføres til størst mulig nytte for staten og til gagn for landallmuen, fastsettes av det første eller annet følgende storting.

§ 118

Heretter kan det ikke opprettes grevskaper, baronier, stamhus eller fideikommissar.

§ 119

Alle statens borgere er i alminnelighet like forpliktet til i en viss tid å verne om fedrelandet, uten hensyn til fødsel eller formue.

Anvendelsen av denne grunnsetning, og de begrensninger den skal ha, bestemmes ved lov.

§ 121

Viser erfaring at noen del av denne Kongeriket Norges grunnlov bør endres, skal endringsforslag fremsettes på første, annet eller tredje storting etter et nytt valg og kunngjøres på trykk. Men det tilkommer først det første, annet eller tredje storting etter neste valg å bestemme om den foreslåtte endring skal finne sted eller ei. En slik endring må likevel aldri motsi denne grunnlovs prinsipper, men bare angå modifikasjoner i enkelte bestemmelser som ikke endrer denne konstitusjonsånd, og to tredjedeler av Stortinget må være enige i en slik endring.

En grunnlovsbestemmelse som er vedtatt på denne måte, skal underskrives av Stortingets president og sekretær og sendes kongen til kunngjøring på trykk som gjeldende bestemmelse i Kongeriket Norges grunnlov.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen og Magne Rommetveit, fra Høyre, Svein Harberg og Bente Stein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og Ulf Leirstein, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til Dokument 12:11 (2015–2016).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i Dokument 12:25

(2011–2012) ble fremsatt et helhetlig og gjennomarbeidet forslag til grunnlovstekst på tidsmessig bokmål og nynorsk. Forslaget var basert på et utkast fra utvalget presidentskapet nedsatte for å utarbeide tekstversjoner av Grunnloven på tidsmessig nynorsk og bokmål, det såkalte Grunnlovsspråkutvalget, jf. Dokument 19 (2011–2012).

De grunnlovsversjonene som ble vedtatt av Stortinget våren 2014, hadde imidlertid sitt utspring i ulike utkast. Nynorskversjonen var basert på Grunnlovsspråkutvalgets utkast og bokmålsversjonen på et utkast utarbeidet av professor Finn-Erik Vinje. De to versjonene er ikke harmoniserte. Dette innebærer visse språklige forskjeller, og i en del tilfeller forskjeller i oppbygging av paragrafer og ledd.

Flertallet anser dette som svært uheldig og vil anbefale at Dokument 12:11 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Bård Vegar Solhjell, Karin Andersen og Per Olaf Lundteigen om vedtak av Grunnloven på tidsmessig bokmål – bifalles. Når det gjelder forslaget til § 75, støtter flertallet alternativ 2, slik at § 75 b får ordlyden «å åpne lån på rikets kreditt».

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til utfallet av grunnlovsbehandlingen den 6. mai 2014. Da vedtok Stortinget en bokmålsversjon av Grunnloven basert på forslaget til Vinje og en nynorskversjon basert på forslaget fra Grunnlovsspråkutvalget. Stortinget vedtok bokmålsversjonen til Vinje med overveldende flertall: 165 stemmer for og 4 imot.

Disse medlemmer viser til at det var en grundig og gjennomarbeidet behandling av grunnlovsforslaget før vedtaket ble gjort i Stortinget. Selv om det er noe forskjell i oppbyggingen av paragrafer og ledd og visse språklige forskjeller i de to målformene, skaper det ingen tolkningsmessige problemer for dem som skal an-

vende Grunnloven, verken når det gjelder språk eller versjoner. Disse medlemmer viser til at Grunnloven er det øverste rettslige grunnlag i Norge. Både vanlige vedtak og lovvedtak som fattes i Stortinget, blir iblant prøvet rettslig mot Grunnloven.

Disse medlemmer er av den oppfatning at man bør ha respekt for det vedtaket Stortinget gjorde i 2014, og ikke endre på det. Grunnloven bør ikke forandres med så korte mellomrom. Disse medlemmer vil understreke at Grunnloven har en symbolverdi og er et slags klenodium, noe som henger sammen med Grunnlovens tilknytning til 1814 og Norges selvstendighet.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn ikke bifalle forslaget i Dokument 12:11 (2015–2016).

Disse medlemmer støtter forslaget i Dokument 12:15 og 12:20 (2015–2016) om å endre formuleringen «ta opp lån på rikets kreditt» i den nynorske versjonen av Grunnloven § 75 til ordlyden «opne lån på rikets kreditt». Da blir meningsinnholdet likt i de to målversjonene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 12:11 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Bård Vegar Solhjell, Karin Andersen og Per Olaf Lundteigen om vedtak av Grunnloven på tidsmessig bokmål – med § 75 alternativ 2 – bifalles.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 24. april 2018

Dag Terje Andersen

Leder

Bente Stein Mathisen

Ordfører

